

Predmet: Čeda Budisavljević – Lički Osik

Viši sud u Beogradu, Odeljenje za ratne zločine

Poslovni broj predmeta: 46/10

Broj optužnice: KTRZ 6/10

Optužnica podignuta: 25.06.2010.¹

Tužilaštvo: Dušan Knežević, zamenik Tužioca za ratne zločine

Krivično delo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SRJ, u saizvršilaštvu, u vezi sa članom 22. KZ SRJ

Optuženi: Čeda Budisavljević

Mirko Malinović

Milan Bogunović

Bogdan Grujičić

Branilac: advokat Milan Lukić (za optuženog Čedu Budisavljevića)

advokat Đorđe Dozet (za optuženog Mirka Malinovića)

advokat Goran Đorđević

advokat Strahinja Davidov

advokat Milan Elek

Sudsko veće: sudija Vinka Beraha-Nikićević, predsednica Veća

sudija Snežana Nikolić-Garotić, članica Veća

sudija Rastko Popović, član Veća

Posmatrači: Fond za humanitarno pravo

Glavni pretres: 4.10. i 3.11.2010.

Izveštaj: Gojko Pantović, posmatrač FHP-a

Optužnica

Optuženi se terete da su tokom oktobra meseca 1991. Godine na području teritorije opštine Teslingrad (Lički Osik) u Republici Hrvatskoj, kao pripadnici MUP-a SAO Krajine i TO Teslingrada, zbog sumnje da poseduju radio-stanicu i da sarađuju sa hrvatskim oružanim formacijama, lišili slobode Mana Rakića, njegove sinove Dragana i Milovana te ćerku Radmilu, te da je optuženi Budisavljević, tada komandir specijalne jedinice MUP SAO Krajina i zamenik komandira policijske stanice u Teslingradu, upoznao Dušana Orloviću, tadašnjeg načelnika resora Državne bezbednosti MUP-a SAO Krajine, sa razlogom zatvaranja Rakića i pitao ga u dva navrata kako da postupi sa zatvorenicima, i nakon čega mu je Orlović naredio da ih liši života. U noći između 20. I 21.10.1991. optuženi Budisavljević, Malinović i Bogunović odlaze naoružano do Široke Kule gde Budisavljević ulazi u vikendicu gde se nalazila supruga Mana Rakića, Lucija i lišava je života hicima iz vatrenog oružja, nakon čega sva trojica pale njen leš i vikendicu; nekoliko dana kasnije Budisavljević, u dogovoru sa Malinovićem, Bogunovićem, Griučićem i

¹ Optužnica je precizirana na glavnom pretresu 8.03.2011. godine.

Goranom Novakovićem izvode iz prostorija policijske stanice u Teslingradu Mana, Dragana, Milovana i Radmilu, vezuju ih lepljivom trakom i uvode u vozilo marke *Tam* kojim je upravljao Gručić, odvoze do kraške jame *Goljubnjača* gde ih optuženi liošavaju života hicima iz vatrenog oružja i potom bacaju u jamu, čime su počinili krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

Saslušanje optuženog Čede Budisavljevića

Optuženi priznaje delo koje mu se stavlja na teret.

Osnivanjem HDZ-a u Hrvatskoj među srpskim narodom javio se strah od raspirivanja nacionalizma od strane Hrvata. Počeli su da pretresaju Srbe, da razbijaju njihove automobile i kada je to video, odlučio je da se vrati u Hrvatsku i otišao je u Knin. *Ustaše* [pod tim misli na Hrvate u oružanim formacijama] su započele da zauzimaju gradove, formirali su punktove gde su zaustavljali, prebijali i hapsili Srbe. Dolazili su u Teslingrad gde su šamarali ljude i bahato su se ponašali. Teslingrad je, u stvari, srpski Lički Osik; postojala su dva Lička Osika, novi i stari, jedan sa većinskim hrvatskim, a drugi sa većinskim srpskim stanovništvom i (za vreme rata) delila ih je železnička pruga.

Početakom 1991. godine u Knin su došli Jovica Stanišić i Franko Simatović *Frenki*, i na njihov poziv došao je Dragan Vasiljković zvan *Kapetan Dragan* koji je osnovao tzv. *Martićevu policiju*. Kada usu došli u Golubić, dobili su šarene uniforme, a posredstvom Stanišića i *Frenkija*, dobili su poluautomatske i automatske puške. Obuka je počela u martu ili aprilu 1991. godine. On je bio komandir specijalnih jedinica novoformirane policije, nadređeni mu je bio direktno *Kapetan Dragan*. Oko dvadeset ljudi je prošlo obuku i nakon zaduživanja uniformi i oružja krenuli su u Teslingrad [Lički Osik]. Nisu bili u mogućnosti da drže Teslingrad i prebacili su se tajno u susedni Golubić, manje srpsko selo nedaleko od Gospića. Ljudi su im se pridruživali i počeli su da organizuju straže. Odlazio je na svaka dva-tri dana u Knin i u policijskom skladištu zaduživao je opremu i naoružanje. Primetile su ih hrvatske snage i počele su provokacije i puškaranja. Sredinom juna 1991, Hrvati su polako napuštali Teslingrad, nakon čega su oni počeli da kopaju rovove i organizuju odbranu sela. Došli su dobrovoljci iz Srbije, i tada je formirana TO Teslingrad. Martićeva jedinica smestila se u zgradu *Društvenog doma*. Osnovan je MUP SAO Krajine, za komandira policijske stanice postavljen je Rašo [Radomir] Narančić, a njega (optuženog) su postavili za zamenika, što mu je bilo čudno jer nikada nije radio takav posao. Počeo je i da radi za Državnu bezbednost SAO Krajine i dobio je na korišćenje jednu *zastavu 101* i kamion.

U selu je živela porodica Rakić, Mane, kome je otac bio Srbin, a majka Hrvatica, njegova supruga Lucija, Hrvatica, sa ćerkom Radmilom i sinovima Milovanom i Draganom. Lucijin rođeni brat Petar Rendulić, bio je tada u Zboru narodne garde (ZNG). Živeli su u vikendici nedaleko od položaja hrvatskih snaga, na 15-20 km od položaja koje su držali Srbi. Bilo mu je čudno da nisu hteli da uzimaju oružje ni da se uključe u seoske straže. Kada su Rakići dolazili u selo, odmah je prestajao napad hrvatskih snaga, koji bi se nastavio pošto bi Rakići napustili selo. Jednom prilikom, saznali su da je Mane pomogao jednom Ivanu, pripadniku ZNG, da pređe iz srpskog u hrvatski Lički Osik, i da mu je preko zeta nabavio oružje. Drugom prilikom, u bunaru njihove vikendice dobrovoljci *Rambo* i *Zolja* pronašli su radio vezu. On je pronašao šifre i plan javljanja hrvatskim snagama. Dobio je naredbu od komandanta TO Teslingrad Milana Mirića da

uhapsi Rakiće, ali su ih preduhitrili *Rambo, Zolja i Čučo*. Ne seća se gde je uhapšena Radmila, Dragana su uhapsili u kolima i pronašli su uniformu hrvatske policije. Saslušavala ih je vojno-bezbednosna jedinica, on sam, kao i mnogi drugi i tada su priznali su da su se raspitivali o vrstama naoružanja koje su imali Srbi u Teslingradu, dometu pojedinih minobacača, da su radio vezu održavali pomoću velikih akumulatora, koje su napajali preko traktora. Na pitanje zašto su to radili, Mane i Lucija izjavili su da su Hrvati i da se osećaju tako. Sa svim dokazima protiv Rakića, otišao je u Knin kod Dušana Orlovića, direktora državne bezbednosti SAO Krajine. Na pitanje šta da radi sa njima, Dušan mu je odgovorio da nema razloga da ih dovodi u Knin i da ih ubije. Nije postupio po naređenju i nekoliko dana kasnije ponovo je otišao kod Orlovića, koji mu je rekao *nema šta da mi dovodiš govna izdajnička, imaš ljude, uzmi ih i pobij*. Za to vreme Mane, Milovan, Dragan i Radmila bili su zatvoreni u zatvorskoj prostoriji u policijskoj stanici, dok je Lucija bila u vikendici. Po dogovoru sa Orlovićem, nisu je zatvorili jer su hteli da provere da li će uraditi još nešto. Preneo je usmeno naređenje komandiru stanice Rašu [Radimir Narančić] i optuženima Malinoviću i Bogunoviću i uveče 20. ili 21.10.1991, zajedno sa Bogunovićem i Malinovićem odlazi do vikendice Rakića. Kada je videla auto, Lucija je izašla napolje. Ušao je u vikendicu a optuženi Malinović i Bogunović ostali su ispred kuće da čuvaju stražu. Rekao je Luciji da je to kraj, a ona ga je pitala da li to može nekako da se ispravi i ponudila je da mu pomogne da uhvate njenog brata. Odgovorio joj je da je kasno za to i zapucao je u nju iz *šorpion*a i ubio je. Ispalio joj je tri metka u glavu. Nakon toga su ušli optuženi Malinović i Bogunović, pronašli su petrolej lampu, prosluli petrolej po drvenariji i zapalili su vikendicu, ali ne zna ko je šta konkretno radio [ko je bacao krpe, ko je prosuo petrolej, a ko zapalio]. Seli su u kola i vratili se nazad u Teslingrad. Dve ili tri noći kasnije sastao se sa optuženima Malinovićem, Bogunovićem i Goranom Novakovićem i rekao im da moraju izvršiti naređenje. Niko od prisutnih nije prigovorio niti odbio da izvrši naređenje. Otišli su kod optuženog Bogdana Grujičića i njemu je takođe saopštio naređenje pred ostalima. Krenuli su kamionom, kojeg je optuženi Grujičić dužio, ne seća se ko je vozio, da li on ili Grujičić. Bili su svi u šarenim uniformama i naoružani puškama i pištoljima. Otišli su do zatvora i on je izveo Rakiće i rekao im da ih vode u Knin. Vezali su im usta i ruke lepljivom trakom, ubacili ih u furgon kamiona i krenuli prema Ljubovi. Na punktu su ih zaustavili pripadnici MUP-a i TO i rekao im je da voze zatvorenike u Knin, nakon čega su produžili dalje. Došli su makadamskim putem do jame *Golubnjača*, za koju je čuo da su za vreme Drugog svetskog rata bacali tela ubijenih ljudi i stoke. On je doneo odluku da se Rakići likvidiraju na toj lokaciji. Ugasili su i polako prišli jami. Izašli su iz kamiona i izveli prvo Dragana Rakića. Odveli su ga ispred jame i istovremeno pucali u njega, on iz *šorpion*a i Malinović iz *tetejca*. Pogađaju ga u potiljak i telo i on je pao u jamu. Zatim su izveli Milovana Rakića, pucao je zajedno sa Malinovićem i Grujičićem, nakon čega je telo ostalo na rubu jame. U Mana su pucali optuženi Malinović, Grujičić, Goran Novaković i on i njegovo telo ostaje na ivici. U Radmilu su pucala sva petorica [Budisavljević, Malinović, Grujičić, Novaković i Bogunović] i telo je palo u jamu. Optuženi Grujičić i Bogunović ugurali su tela Mana i Milovana u jamu. Zatim su ušli u kamion i optuženi Grujičić ih vraća se u Teslingrad. Razišli su se po dolasku, svako je otišao na svoju stranu, niko nije pričao o tome i život se nastavio dalje. Obavestio je Orlovića da su izvršili naređenje, na šta mu je on odgovorio da je i pretpostavljao da će tako učiniti.

Smatrada je pogrešio što je Rakiće tako streljao, trebalo je da izađu pred preki sud i da se onda streljaju. Žao mu je što nisu među živima ljudi koji mogu posvedočiti i potvrditi istinitost navoda da su Rakići radili protiv svog naroda, a nositi žig izdajnika u ratu je smrt.

Saslušanje optuženog Mirka Malinovića

Došao je u Teslingrad krajem septembra 1991. godine iz Nemačke. Dva meseca kasnije teško je ranjen i tada je izgubio pamćenje i ne seća se ničega. Ne zna kako je ranjen. Prema pričama, u oktobru 1991. bio je u minobacačkoj bateriji TO Teslingrad. Otišao je u Beograd i tamo ga je lečio jedan psihijatar sa VMA. Ne zna da li su istiniti navodi iz optužnice, te da li je počinio bilo šta od dela koja mu se stavljaju na teret. Poznavao je porodicu Rakić i nije imao razloga da im učini ništa loše. Poznaje sve optužene, ali sa njima nikada nije pričao o kritičnom događaju.

Saslušanje optuženog Milana Bogunovića

Optuženi ne priznaje delo za koje se tereti.

U kritičnom periodu bio je pripadnik TO Teslingrad i bio je angažovan na sakupljanju lekova i hrane, a kasnije i oružja. Nije imao nikakav čin, niti je bio na položaju komandanta za pozadinu.

Kritičnog dana optuženi Budisavljević je došao kod njega i rekao mu da idu zajedno kod Lucije Rakić po radio-stanicu. Poverovao mu je i krenuli su u Široku Kulu, gde su Rakići imali vikendicu. Imao je slomljen domali prst na levoj šaci i ruka mu je bila u gipsu, pa nije mogao da nosi nikakvo oružje. Otišli su belim *golfom* optuženi Budisavljević, Malinović i on. Optuženi Budisavljević je ušao u vikendicu a Malinović i on su ostali ispred. Optuženi Malinović je imao automatsku pušku. Optuženi Budisavljević je tražio radio-stanicu od Lucije i vikao je na nju, a ona mu je govorila da nema nikakvu radio-stanicu. Onda je čuo pucanj, ne zna da li rafalni ili pojedinačni, a zatim je ušao u kuću. Nije video Luciju, video je Čedu, koji ništa nije rekao, samo je uzeo neku lampu, razbio je, zapalio i bacio. Izašli su napolje, ušli u automobili i vratili se u Teslingrad. Tada nisu pronašli radio-stanicu, ona je kasnije pronađena u bunaru u dvorištu Rakića. Nije smeo da priča šta se desilo kod Rakića. Nije znao da su tada bili privedeni Mane, Milovan, Dragan i Radmila niti gde su bili zatvoreni i zašto.

Dan ili dva dana kasnije, rekli su mu da neke ljude treba da prevezu u Knin ili Korenicu i ide sa opt. Budisavljevićem, Malinovićem i Novakovićem kod Grujičića. Ne zna zašto su njega zvali, kada je bio povređen i nije im bio ni od kakve pomoći. Plašio se od Budisavljevića i ostalih i nije smeo da odbije naređenje. Nikoga od Rakića nije vezivao lepljivom trakom, nije mogao tako nešto da uradi sa gipsom na ruci. Ubacili su ih u kamoin i krenuli su. Vozio je Grujičić i napred su sa njim bili on i Budisavljević. Zaustavila ih je vojska ili policija na jednom punktu, sa njima je pričao Budisavljević, nije čuo razgovor i ubrzo su nastavili dalje. Posle nekog vremena, skrenuli su sa glavnog puta i nakon 10-15 minuta zaustavili su se. Opt. Budisavljević je izašao iz vozila i rekao Grujičiću da vozi u rikverc. Izveli su Rakiće, jedno po jedno, i on je ostao sa Grujičićem kod *tamića* na 15-20 metara od jame. Bio je mrak i čuo je pucnjeve, ali nije video ko je u koga pucao. Pucalo se iz dva ili tri oružja, ne može da opredeli kog. Razlikuje pojedinačnu od rafalne paljbe, ali ne seća se kakve pucnjeve je čuo tada. Na kraju je zajedno sa Grujičićem gurnuo ubijene u jamu.

Nije poznavao porodicu Rakić, znao je samo Mana iz viđenja. Kasnije je saznao da je razlog zatvaranja Rakića bio saradnja sa *ustašama*, da se pominjala radio-veza. Svi su pričali da su oni

izdajnici, verovatno je da je to istina. Žao mu je što su Rakići stradali. Optuženog Malinovića je slabo poznao pre rata. U trenutku kada je bio saslušan u Kninu, znao je da je Malinović teško ranjen i da je živ u bolnici u Kninu. Ne zna ko je Dušan Orlović. Posle nekog vremena, odveli su ih u Knin gde su bili saslušavani. Ubrzo su pušteni i nastavio je da radi sve do kraja 1992. godine, kada je na molbu majke napustio Teslingrad i otišao u Odžake. Počeo je mnogo da pije i bio je u lošem psihičkom stanju. Ostavila ga je žena i dan danas se leči od depresije i pije devet tableta svaki dan.

Optuženi Bogunović je negirao iskaz koji je dao pred istažnim sudijom u Somboru, gde kaže da su sva trojica učestvovali u paljenju vikendice, pojasnivši da je to samo optuženi Budisavljević radio. Ne seća se šta je sve izjavio u Somboru, bio je u lošem psihičkom stanju i tog dana nije primio terapiju. Negirao je navode opt. Budisavljevića, koji govore da su svi znali zbog čega se ide i šta će se desiti sa Rakićima, kao i da je on pucao iz njegovog pištolja.

Suočenje optuženog Bogunovića i optuženog Budisavljevića

Suočenje je obavljeno na okolnost da li je optuženi Bogunović znao da idu u vikendicu porodice Rakić da likvidiraju Luciju, te da li je nakon njenog ubistva učestvovao u paljenju vikendice, da li je bio naoružan prilikom likvidacije porodice Rakić kod jame i da li je pucao u Radmilu Rakić. Optuženi su ostali pri svojim navodima.

Saslušanje optuženog Bogdana Grujičića

Optuženi ne priznaje delo za koje se tereti.

Ne zna kojim je formacijama pripadao u kritično vreme, TO i policija su radile zajedno, posle je bio u policiji. Tada je radio na poslovima održavanja vozila i po potrebi je vozio hranu i municiju. Kada bi vozio hranu i municiju, sa njim je išao optuženi Bogunović, koji je tada bio kamandant za pozadinu. Jedne večeri došao je opt. Budisavljević sa Novakovićem i rekli su mu da hitno moraju da prevezu zatvorenike u Korenicu. *Tamić* koji je vozio nije imao šoferšajbnu niti je bilo goriva i ušli su zajedno u njegov stan. Opreo je ruke i presvukao se, a Čeda je seo u kamion i otišao do policijske stanice udaljene 200-300 metara od njegove kuće. Otišli su do stanice i video je opt. Budisavljevića koji je držao traku i naredio je opt. Bogunoviću i njemu da izvedu zarobljene. Izveli su Rakiće, vezali im ruke, usta i oči, što mu je bilo sumnjivo, ali se plašio Budisavljevića i nije smeo ništa da pita. On nikoga nije vezivao. Ubacili su ih u kamion i krenuli. On je vozio, a sa njim su bili Bogunović i Budisavljević. Zaustavili su se na punktu i Budisavljević je rekao da idu za Korenicu. Niko nije pregledao vozilo i nastavili su dalje. Nakon što su prešli 3-4 kilometra Budisavljević mu je rekao da je ubio Luciju. Od te vesti ga je preseklo u predelu stomaka. Nedugo potom, Budisavljević mu je rekao da skrene levo. Zaustavio je kamion i Budisavljević je izašao. Rekao mu je da pomeri vozilo na desno, kod dva hrasta gde se zaustavio. Budisavljević je ušao i seo za volan i odvezao kamion u rikverc, skoro do jame, a on je otišao da vrši nuždu na mestu oko 30 metara udaljenom od kamiona. Dok je vršio nuždu, čuo je pucnjeve, misli iz pištolja. Kada je završio, pucnjava se više nije čula. Otišao je nazad i kod kamiona je video Bogunovića, koji je imao ruku u gipsu i misli da nije nosio oružje. Otišli su do jame i na ivici je video dva tela ubijenih, misli, ćerke [Radmila] i oca [Mane]. Budisavljević, Malinović i Novaković stajali su pored jame. Misli da je Malinović imao oružje tada. Po naredbi

Budisavljevića [*Bacite ih, šta čekate*] gurnuo je zajedno sa Bogunovićem tela u jamu. Niko ništa nije komentarisao. Nije video ko je pucao. Vratili su se u kamion i Budisavljević je vozio nazad. Dok su se vozili Budisavljević je rekao da je on odgovoran, ako ih neko pita za ubistvo. Imao je od oružja pištolj i pušku, ali te večeri nije pucao. Bio je tada pod uticajem alkohola, ali nije bio pijan. Nikada per toga nije bio kod te jame niti je znao da ona postoji. Za Rakiće se tada pričalo da su radili za *ustaše*, da su imali uniforme hrvatske policije, da su imali radio-stanice, ali ništa od toga nije video. Dobro poznaje opt. Malinovića, zna da je za vreme rata radio u sanitetu i da je teško ranjen 20-30 dana nakon kritičnog događaja. Misli da je opt. Budisavljević radio za Državnu bezbednost. Sve što je izjavio u policiji u Kninu bilo je pod pritiskom i po naređenju Budisavljevića.

Optuženi Grujičić je negirao iskaz koji je dao pred istažnim sudijom u Somboru, gde se navodi da je učestvovao u vezivanju Rakića. Takođe, negirao je navode Budisavljevića, koji govore da su svi znali zbog čega se ide i šta će se desiti sa Rakićima, kao i da je on pucao.

Suočenje optuženog Grujičića i optuženog Budisavljevića

Suočenje je obavljeno na okolnost da li je optuženi Grujičić znao gde se nalazi jama, da li je znao da se ide u likvidaciju Rakića, te da li je pucao u Rakiće ispred jame. Optuženi su ostali pri svojim navodima.

Komentar:

Na pitanje tužioca, da objasni razlog zašto je pred istražnim sudijom u Somboru 29.21.2009. godine izjavio da nema nikakve veze sa ubistvom Rakića, za razliku od odbrane na glavnom pretresu gde navodi da se ničega ne seća, optuženi Malinović nije imao objašnjenje.